

יאכלנו. וסוד המלקות מוסב אל הנזכר, והיא סגולה למי שידע להשתמש ממנה. כן מר הרפואה להלחם כנגד מר המות ומאן דאליים גבר. והוא סוד: זכה נעשית לו סם חיים לא זכה נעשית לו סם מיתה, כי התורה היא מר הרפואה כנגד מר המות, ואם האיש רובו טוב ומיעוטו רע, על ידי עסק התורה יכלה הרע וישאר הטוב ויחיה. ואם רובו רע ומיעוטו טוב, על ידי התורה נברר הטוב שבו וישאר הרע וימות, כמים המרים הבודקים. והוא סוד אמרם גם כן: כי עסק התורה תחלתו מר וסופו מתוק, כי תחלתו מר, מפני היצה"ר שגובר עדיין בהתחלת עסק התורה והיא מר לו. אבל בשקוד על דלתותיה יום יום, הולך ומתמעט עד שיכלה וימות לגמרי, כרפואות המרות שממיתות את התולעים בתוך גופו של אדם, וסופו מתוק, אם אבן הוא נימוח, אם ברזל הוא מתפוצץ, אמרו צדיק כי טוב כי פרי מעלליהם יאכלו. אך דע כי מה שאמרנו שאם האיש יהיה רובו רע עסק התורה ימיתנו, דוקא במי שעוסק בה שלא לשמה, כדואג האדומי שתורתו מן השפה ולחוץ, אבל אם יעסוק בה לשמה, אפילו יהיה רובו רע התורה צורפתו לחיים, כחה גדול כנגד הרע לכלא פשע ולהתם חטאת, אמרת ה' צרופה מגן הוא לכל החוסים בו.

הספרדים והאשכנזים — חכמה ותבונה

סיני ועוקר הרים

כבר ידוע שיש חכמה ותבונה באדם, כענין שנאמר "והאבדתי חכמה מאדום ותבונה מהר עשו" מכלל דאיכא. והנה דע כי ספרד הוא סוד החכמה, זהו הטעם שהספרדים עוסקים בחיבורי חכמה ויצליחו. והרמב"ם ז"ל שהיה ספרדי הצליח מאד מכל מה שהיו לפניו בחכמת התורה, ורבים כיוצא בו בספרי חכמה של כמה מינים, גם מאומות העולם, כי כן טבעם בהיותם מצד החכמה, ודיבורם בנחת ומתונים בכל עסקיהם, כי כן טבע הימין, סוד המים. אך בפלפול שהוא סוד התבונה אין להם יד ושם, ואם עוסקים בו לא יצליחו, כי הוא מן השמאל — סוד האשכנזים שהם מן הצפון, וכלם נמהרים אצים ונבהלים, טבע האש. ואין להם עסק בחכמה רק בתבונה הרבה מאד, ושם גבורת התורה ופלפולה, כי התבונה היא מנת כוסם, ואם הספרדי סיני האשכנזי עוקר הרים. והאיטלקי שהוא ממוזג בקו המכריע יש לו חלק בזה ובוזה, אך ברפיון, כי הקליפה גוברת. מה שאין כן הירושלמי, כי בהיותו במזרח העולם ממש — הקו הממוזג, ולא יגאלוהו חשך וצלמות, זהו הטעם כי יש שם השקט ובטח ואוירה מתכים ואין חכמה כחכמתה.

טעם שהתורה והשגת הנביאים מבחינת עולם הבריאה

כל מה שהשיגו הנביאים היה בעולם הבריאה, כי באצילות נאמר "כי לא יראני האדם וחי". והנה ז"ס שאמר הכתוב "לא תוכל לראות את פני" כי האצילות בלבד פנים יחשב, וג' עולמות בי"ע אחוריים אל המאציל סוד הא"ס. והטעם, כי בעשר ספירות דאצילות הא"ס חדר בהון, מה שאין כן בשאר העולמות, לפיכך נקרא פנים האצילות. ומ"ש אחר כך "כי לא יראני האדם וחי", "האדם" הוא סוד ג' עולמות בי"ע שהם שלשתם בצורת אדם אחד כידוע, ואינם רואים באור האצילות, כי יש פרגוד ומסך מבדיל. והבינה של האצילות היא עצמה הנעשית פרגוד ומסך בין האצילות אל הבריאה, ואור האצילות מתעבה ומצטייר בתוך מעיה, עד שיהיה ראוי לרדת אל העולמות התחתונים ויוכלו לקבלו, כי האור ההוא ערום מבלי לבוש, אם היו רואים אותו מיד מתים, ז"ס "כי לא יראני האדם וחי". ומרע"ה היה בסוד "האדם" הנזכר, כי הוא היה כללות ג' עולמות בי"ע, ותורתו תורת הבריאה.

חלקי התורה פרד"ס

כל אחד כדוגמת משולש

צורך חכמת הקבלה להנצל מפח יקוש הוא הגלות האחרון הכביד יותר מן הראשונים כי נגע עד הלב, יובן יפה במשל המשולש שתגביה מאיזה שטח שתרצה, כל עוד שתזדקפנה צלעותיו ותגביה למעלה ראשו, יהיה יותר חדר, עד שאם תגביהם בכל מה שאפשר הראש יהיה חדר הרבה מאד ונקב ועבר הא לך צורתו והנה לפי זה דע, כי ג' בחינות פשט רמו דרש הם ג' מיני משולש שאין ראשם חדר כל כך לנקוב ולמחוץ ראש על ארץ רבה, כמו שהוא סוד הבחינה הרביעית והיא חכמת הקבלה שעולה על גביהם וכחה גדול מפני חידודה לפרוץ ולעשות לה דרך בעקבות משיחא. והוא סוד מה שכתוב "מנחל בדרך ישתה על כן ירים ראש" והבינהו כי הוא סוד נאה ולחכימייא ברמיזא.

סוד הענין שאסור לדבר תורה במקום הטינופת

סוד אמרם ז"ל: שאסור לדבר דברי תורה במקום הטינופת. כי דברי

תורה מאירים הרבה, כענין שנאמר "פתח דבריך יאיר" ובלשון רז"ל: פתח פיך ויאירו דבריך, ואם האדם ידבר דברי תורה במקום הטנופת, הנה הוא מאיר אל הקליפות, וכל זר לא יאכל קדש. ודוד המלך ע"ה כשהיה בתוך הקליפות היה נשמר מאד שלא לדבר בדברי תורה, שלא להאיר אל הקליפות ויתן חרב בידם להרגו. והוא סוד מ"ש "אשמרה לפי מחסום בעוד רשע לנגדי" כי המקום מקבל אורה מדברי תורה שמאירים, ואם הוא מקום הקדש הקדושה ניתוספת ונגדל כחה, ואם הוא מקום הטינופת הקליפה מתאמצת, והוא כאילו מוציא זרע לבטלה ממש, ובפרט אם דברי תורה הם מן הקדושה העליונה שהיא חכמת הקבלה שסודה באצילות שהוא טוב גמור. ודוד המלך ע"ה שהיה מוכרח לחשות ממנה היה צערו גדול מאד, והוא סוד מ"ש "החשיתי מטוב וכאבי נעכר", וכל שכן המשיח שהוא מבחינה העליונה יותר ממנו, וצריך להתלבש בכל הקליפות כדי לברר מהם, גם הוא צריך לחשות מחכמתו העליונה אשר ניתנה לו במתנה, בעוד שהוא מתלבש בתוך הקליפות, ולכן הוא נבזה וחדל אישים, וצערו גדול מאד בזה, מלבד כל שאר הצרות רבות ורעות שהטענו הש"י כרחים. ובשכר שתיקתו בעת רעתו, יזכה שיזה גוים רבים עליו יקפצו מלכים פיהם, כי אלקי משפט ה' אשרי כל חוכי לו, והוא ית' יראנו מתורתו נפלאות ויזכנו להיות מן החוסים בצלו לחזות בנועם ה' ולבקר בהיכלו.

סוד הבירור – ע"י שחושב בדברי תורה

סוד הבירור שהוא על ידי המחשבה, עליו נאמר "וחשב מחשבות לבלתי ידח ממנו נדח", "וחשב" סוד ע"ק, "מחשבות" – או"א, ושלשתם סוד תלת רישין, והבירור נגמר על ידיהם מפני שהם תלת רישין דאינון חד וכלם סוד המחשבה. ומ"ש אחר כך "לבלתי ידח ממנו נדח" הוא סוד בירור הניצוצות הנדחות מחמת עונותיהם, והש"י מביא את הבירור לבלתי ידחו לגמרי כי הם משרשי הקדושה והכל חוזר אל מקורו, והוא סוד אמרו: לבלתי ידח "ממנו" – כי חלק ה' עמו, והנצוצות הנדחות של הקדושה הם ממש חלק ממנו.

וענין הבירור איך הוא נעשה על ידי המחשבה, דע כי המברר כשהוא מחשב בדברי תורה, בכח מחשבתו ממשיך את אור החכמה ממקורה העליון, והיא בוקעת את הקליפה אשר המברר עומדת בתוכה, ויורדת

בעמקה ממש, ואז אותם הניצוצות של קדושה שהיו מעורבים בתוך הקליפה, מתעוררים לעלות כנגד אותו האור שיורד לשם, כי מצא מין את מינו וניעור, ומתעורבים זה עם זה וחוזרים אל מקומם הרמתה. וכן בכל יום תמיד מתחדש הבירור בכח האור המתחדש, ובוקע מחדש, עד שיתום הבירור לגמרי. ואז הקדושה שטבחה טבחה וערכה שלחנה אוכלת מיגיע כפיה ולא תחסר כל בה, כי כבר נזרקה הקליפה שהיתה עוכרת את שלותה, ומעתה טובתה מתקיימת. והוא סוד אמרם ז"ל: אין דברי תורה מתקיימים אלא במי שממית עצמו עליהם, וסוד המיתה הנזכר כאן הוא הסתלקות המחשבה מעניני העוה"ז לגמרי, כאילו היה עור ועינים יש, וחרש ואזנים לו, שהרי עם זה נמצא שהוא מת ממש מעניני העוה"ז, והנשמה כלה מתעלית אל השכל לצורך עיונו והסתכלותו בעניני החכמה, וכל שאר האברים חשוכים ממנה כאלו היו מתים ממש, נמצא שממית עצמו על דברי תורה. ואז התורה מתקיימת בו, כי בכח העיון החזק נשלם הבירור כתיקונו, ומתעכל כל הרע שבו, והטוב מתישב בהשקט ובטח עד עולם, ואפילו כל הרוחות שבעולם באות ונושבות בו אין מזיזין אותו ממקומו, והוא סוד גם כן אמרם ז"ל: כי כשם שנכנסים דברי תורה כך כנגדם יוצאים דברי ליצנות. וההפך ממש לעוזב אורח, כי אינו ממשיך את האור המברר והקליפה מתישבת ומתגברת, והוא סוד אמרם לעמת הנזכר: נגד שיוצאים דברי תורה כנגדם נכנסים דברי ליצנות.

והוא סוד גם כן מ"ש "על מה אבדה הארץ על עזבם את תורתי", שלא נאמר על מה "נאבדה" אלא על מה "אבדה", כלומר אבדה את הטוב שבה. ודבר זה שאלו לנביאים לחכמים וגו' עד שפירשה הקב"ה בעצמו — על עזבם את תורתי. וסודו, כי הקב"ה הוא סוד הז"א והוא סוד התורה עצמה, והוא סוד עלמא דאתי — השפע הבא תמיד ואינו פוסק ונכנס אורו בתוך הנוק' שהיא סוד "הארץ" לצורך הבירור הנזכר, כי הוא הזכר המברר, וכאשר עזבו ישראל את התורה שהוא סוד המשכת השפע והאור המברר, אז "אבדה הארץ" ונאבדה, כי במקום הטוב שהיתה מקבלת תמיד בעסק התורה, נכנס הרע ת"ו שהוא סוד דברי ליצנות, וכנגדם יצאו דברי תורה כי קצר המצע מהשתרע. והנה ז"ס שהיה מקונן הנביא בלשון הזה "איכה היתה לזונה קריה נאמנה", "לזונה" ממש, כי במקום השפע הטוב שהיתה מקבלת מז"א בעלה, נכנס הרע של הס"א וגירש את כל הטוב שבה עד שנאבדה לגמרי מפני שעזבו